

„Brexit“ įtaka tarptautiniam bylinėjimuisi

Sebastjan Okinčič

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedros doktorantas
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
Tel.: (+370 5) 236 6170
El. paštas: sokinczyc@yahoo.com

Straipsnyje nagrinėjama su „Brexit“ įtaka bylinėjimuisi susijusi tarptautinio komercinio bylinėjimosi problematika, koncentruojantis ties keliais tarptautiniu mastu pripažįstamais tarptautinės privatinės teisės instrumentais ir jų aktualumu Jungtinei Karalystei išstojus iš Europos Sąjungos. Būtent, tyrime analizuojamas, pirma, 2007 m. Lugano konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, antra, 2005 m. Hagos konvencijos dėl susitarimų dėl teisingumo, bei, trečia, 2019 m. Hagos konvencijos dėl užsienio teismų sprendimų civilinėse ar komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo aktualumas „Brexit“ kontekste. Analizuojant kiekvieną iš minėtų instrumentų atkreipiamas dėmesys tik į jiems būdingus probleminius aspektus. Atitinkamai darbe atskleidžiami, pavyzdžiui, Europos Sąjungos argumentai dėl nepritarimo Jungtinės Karalystės prisijungimui prie 2007 m. Lugano konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose ir diskusija dėl 2005 m. Hagos konvencijos dėl susitarimų dėl teisingumo įsigaliojimo Jungtinei Karalystei momento. Straipsnyje taip pat atskleidžiamas naujos, 2019 m. Hagos konvencijos dėl užsienio teismų sprendimų civilinėse ar komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo aktualumas sprendžiant tarptautinio komercinio bylinėjimosi po „Brexit“ problemas.

Pagrindiniai žodžiai: „Brexit“, 2007 m. Lugano konvencija, 2005 m. Hagos konvencija, 2019 m. Hagos konvencija, tarptautinė privatinė teisė, tarptautinių komercinių ginčų sprendimas.

Impact of Brexit on International Litigation

By concentrating on the few recognised instruments of private international law, the article analyses problems in international commercial dispute resolution arising from Brexit. In particular, the paper deals with the relevance of, firstly, the 2007 Lugano Convention on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters; secondly, the 2005 Hague Convention on Choice of Court Agreements; and, thirdly, the 2019 Hague Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in Civil or Commercial Matters, all in the context of Brexit. Contextual analysis of each of the said instruments pays particular attention to the challenges specific to each of them. Therefore, for example, the article discusses the EU's arguments in relation to its refusal to allow the United Kingdom to join the aforementioned 2007 Lugano Convention as well as varying perspectives on the moment when the 2005 Hague Convention begins to apply to the United Kingdom. Finally, the paper discusses the relevance of the recent 2019 Hague Convention in the context of Brexit.

Keywords: Brexit, 2005 Hague Convention, 2007 Lugano Convention, 2019 Hague Convention, private international law, international commercial dispute resolution.

Įvadas

2020 m. sausio 31 d. įvyko „Brexitas“ – Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė (toliau – Jungtinė Karalystė) tapo pirmąja valstybe istorijoje, palikusia Europos Sąjungą (toliau – ir ES). 2020 m. gruodžio 30 d. buvo pasirašytas ir 2021 m. gegužės 1 d. įsigaliojo Europos Sąjungos ir Jungtinės Karalystės prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas (toliau – Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas), kuris šiuo metu reguliuoja minėtų subjektų, kurių vienas ilgą laiką buvo kito nariu, tarpusavio santykius. Nors Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas ir pasirašytas, jame neaptarti bendradarbiavimo civilinėse ir komercinėse bylose ypatumai. Taigi, laikytina, kad šioje srityje įvykęs „kietasis“ „Brexitas“ (angl. *hard Brexit*) – t. y. be susitarimo¹.

Nors Prekybos ir bendradarbiavimo susitarime numatoma, kad jis šalių bus peržiūrimas kas penkerius metus (Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo 776 str.), nesama teigiančiųjų, kad artimiausios peržiūros metu (t. y. 2026 metais) ši sutartis galėtų būti papildyta bendradarbiavimo civilinėse ir komercinėse bylose nuostatomis. Maža to – Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo papildymas nuostatomis, skirtomis bendradarbiavimui civilinėse ir komercinėse bylose, reguliarios jo peržiūros proga nelaikytinas realiu scenarijumi, nes sunku įsivaizduoti tarptautinės sutarties pildymą, reguliarios jos peržiūros proga, nuostatomis srities, kuri sutartyje neaptariama apskritai – t. y. srities, dėl kurios šalims nepavyko susitarti sudarant sutartį, – iki Prekybos ir bendradarbiavimo sutarties pasirašymo.

Pasisakydama „Brexit“ įtakos bylinėjimuisi klausimais žymi Europos Sąjungos teisės profesorė Cathrine Barnard pažymėjo, kad realybė po „Brexit“ kontroliuojama šalių (Europos Sąjungos (valstybių narių) ir Jungtinės Karalystės) o ne individų (atitinkamų šalių privačių subjektų). Viena vertus, turėtas omenyje tiek Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo, tiek ankstesnio – 2019 m. Susitarimo dėl Jungtinės Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos (toliau – Susitarimas dėl išstojimo), kaip tarptautinių sutarčių, pobūdis. Kita vertus, atkreiptas dėmesys į po „Brexit“ sumažėjusias individualių subjektų galimybes privačiai ginti savo teises:

1. Jungtinei Karalystei nustojus būti Europos Sąjungos valstybe nare, Jungtinės Karalystės privatūs subjektai nebegali Jungtinės Karalystės teismuose ginti savo teisių remdamiesi Europos Sąjungos teise, taigi apskritai sumažėja subjektų, galinčių tiesiogiai ginti savo teises remiantis Europos Sąjungos teise. 2. Tiek Susitarimas dėl išstojimo, tiek Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas – tarptautinės sutartys. Tik jų šalys (o ne privatūs kažkurios iš sutarčių šalių nukentėję subjektai), t. y. Jungtinė Karalystė ir Europos Sąjunga, gali ginti savo teises jose numatytais būdais. (Portland, 2021, p. 6).

Gilinantisi „Brexit“ įtakos bylinėjimuisi klausimus, ryškėja, kad esama įvairių šios temos analizės kampų. Pavyzdžiui, tik dėl „Brexit“ kalbama apie ginčus, kylančius iš (kažkada buvusios) ES valstybės narės išstojimo iš Europos Sąjungos (t. y. tiek Jungtinės Karalystės ginčus su Europos Sąjunga, tiek kitus ginčus, nulemtus pasikeitusio reguliavimo). Atitinkamai, siekiant nuodugnesnės analizės, aptariama tema straipsnyje siaurinama iki atskirų konkrečių jos aspektų, kurie įvardijami įvade. Taip pat įvade minimi kiti aptariamoms temoms aspektai, kurie neanalizuojami straipsnyje.

Šiame tyrime siekiama apžvelgti kelis, autoriaus vertinimu, esminius tarptautinio komercinio bylinėjimosi instrumentus, aktualius realybėje po „Brexit“. Būtent – nagrinėjama 2007 m. Lugano konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – Lugano konvencija) ir 2005 m. Hagos konvencijos dėl susitarimų dėl teisingumo (toliau – 2005 m. Hagos konvencija) situacija. Taip pat straipsnyje skiriama dėmesio 2019 m. Hagos

¹ Palyginti, paminėtina, kad srityse, dėl kurių susitarta Prekybos ir bendradarbiavimo susitarime, laikoma, kad įvykęs „švelnusis“ ar „minkštasis“ „Brexitas“ (angl. *soft Brexit*).

konvencijai dėl užsienio teismo sprendimų civilinėse ar komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – 2019 m. Hagos konvencija).

Šio darbo originalumą lemia tai, kad Lietuvos teisės doktrinoje iš esmės neaptariama su „Brexitu“ ir dėl „Brexit“ atsiradusi bylinėjimosi problematika. Vis dėlto keli darbai aptariama tema yra pasirodę ir Lietuvoje, jie minimi šaltinių apžvalgoje ir jais taip pat remiamasi darbe.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti ir atskleisti kelių esminių tarptautinio komercinio bylinėjimosi instrumentų taikymą ir vaidmenį Jungtinės Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos kontekste. Prekybos ir bendradarbiavimo susitarime neaptarus Europos Sąjungos ir Jungtinės Karalystės bendradarbiavimo civilinėse ir komercinėse bylose, susiklostęs savitas teisinis vakuumas, kurį galima užpildyti pasitelkiant tyrime aptariamą konvencijas. Kitos minėtam teisiniam vakuumui užpildyti galimos priemonės nepatenka į šio tyrimo sritį (žr. straipsnio objekto aptarimą).

Tiksliui įgyvendinti iškelti šie **uždaviniai**: 1) atskleisti 2007 m. Lugano konvencijos, 2005 m. Hagos konvencijos ir 2019 m. Hagos konvencijos vaidmenį ir aktualumą „Brexit“ kontekste; 2) įvertinti minėtų konvencijų pritaikymo perspektyvas; 3) atskleisti Jungtinės Karalystės ir Europos Sąjungos pozicijas dėl jų.

Šio straipsnio **objektas** – kelios plačiai žinomos realybėje po „Brexit“ aktualios tarptautinio komercinio bylinėjimosi priemonės – 2007 m. Lugano konvencija, 2005 m. Hagos konvencija ir 2019 m. Hagos konvencija.

Dėl į tyrimo objektą nepatenkančių klausimų paminėtina, kad straipsnyje nenagrinėjamas „Brexit“ poveikis arbitražui ar „Brexit“ įtaka iš šeimos teisinių santykių kylančiam bylinėjimuisi. Taip pat straipsnyje nenagrinėjama ginčų tarp Europos Sąjungos ir Jungtinės Karalystės problematika ar iki „Brexit“ buvusio Londono teismų pirmaujančio vaidmens tarptautiniam komerciniam bylinėjimuisi² galimas praradimas ginčų šalims nebegalint pasinaudoti Europos Sąjungos instrumentais. Tačiau šiame kontekste paminėtina, pvz., 2021 m. (t. y. iki karo Ukrainoje pradžios) ir 2022 m. Londono komercinio teismo (angl. *London Commercial Court*) – tarptautines komercines bylas sprendusio Londono komercinio teismo bylų statistikos analizė, kurioje teigiama, kad, viena vertus, anksčiau Europos Sąjungos valstybių narių subjektų turimą erdvę po „Brexit“ užėmė trečiųjų šalių (ypač – JAV ir Rusijos) subjektai (Portland, 2021)³. Kita vertus, 2022 m. statistikos analizėje pažymimas mažėjantis tarptautinių komercinių bylų Londono komerciniame teisme skaičius. To priežastimi įvardijamas tiek sumažėjęs Rusijos subjektų bylinėjimasis, tiek „Brexitas“ (Portland, 2022). Be to, straipsnyje nenagrinėjama ir dar 2017 m. Jungtinės Karalystės pozicijų pareiškimuose suponuota atskiros bendradarbiavimui civilinėse ir komercinėse bylose skirtos tarptautinės sutarties tarp Jungtinės Karalystės ir Europos Sąjungos galimybė. Tokios sutarties galimas sudarymas vėliau svarstytas anglakalbėje literatūroje ir teigiamai vertintas tiek iš Jungtinės Karalystės, tiek iš Europos Sąjungos perspektyvų (Rühl, 2020a; Rühl, 2020b). Taip pat straipsnyje nenagrinėjami su šalių santykiams taikytinos teisės pasirinkimu ir

² Daugiau nei pusė didžiausių pasaulinių advokatų kontorų savo pagrindinio biuro lokacija pasirinkę Londoną (Varapnickas, 2017). Anglijos teisėjų aukšta reputacija ir kvalifikacija, Anglijos materialinės teisės kokybė bei vietos pasiryžimas stebėti teises ir technologines inovacijas skatina tarptautinių komercinių sandorių šalis spręsti savo ginčus Londono teismuose (Portland, 2021, p. 4).

³ Europos Sąjungos valstybių narių subjektai 2017/2018 m. (t. y. netrukus po referendumo Jungtinėje Karalystėje dėl išstojimo iš Europos Sąjungos) Londono komerciniame teisme, nagrinėjančiame tarptautines komercines bylas, sudarė 16,5 % bylinėjimosi šalių. Vėlesniais metais šis skaičius nuosekliai mažėjo iki, atitinkamai, 11,5 % (2020–2021 m.) ir 12 % (2021–2022 m.) (Portland, 2022, p. 3). Abejotina, ar nežymus augimas tarp 2020–2021 m. ir 2021–2022 m. rodiklių leidžia tikėtis ilgalaikės augimo tendencijos. Visais minėtais laikotarpiais statistika apima bylas, nagrinėtas nuo ankstesnių (t. y. atitinkamai – 2017, 2020 ir 2021) metų balandžio iki vėlesnių (t. y. atitinkamai – 2018, 2021 ir 2022) metų kovo (Portland, 2022, p. 1).

su tiesioginių investicijų apsauga susiję klausimai. Galiausiai, dėl analizės laikotarpio paminėtina, kad straipsnyje nagrinėjami klausimai, susiję su ginčais, prasidedančiais po pereinamojo laikotarpio (po „Brexito“) pabaigos, t. y. nuo 2021 m. sausio 1 d.⁴

Metodai. Nagrinėjant temą naudoti įvairūs tyrimo metodai: sisteminis, loginis, šaltinių analizės ir teleologinis. Sisteminiu analizės metodu, pavyzdžiui, vertinta darbe aptariamų konvencijų sąveika „Brexito“ kontekste. Šaltinių analizės metodu vertinami darbui reikšmingi pirminiai ir antriniai šaltiniai. Loginis ir teleologinis tyrimo metodai pasitelkti analizuojant aptariamų procesų dalyvių sprendimų priėmimo logiką, priežastis, tikslus ir ketinimus.

Svarbiausi šaltiniai. Straipsnyje daugiausia remiamasi užsienio autorių darbais, kurių jo rengimo metu atsirasdavo vis daugiau. Taigi, absoliuti dauguma darbe naudotų šaltinių – anglų kalba, pasirodę neseniai, daugiausia 2021 ir 2022 metais. Ypač šiame kontekste reikšmingas specializuoto – būtent „Brexitu“ skirto Dublino City universiteto tyrimų instituto įdirbis. Vis dėlto paminėtinos ir kelios tyrimui reikšmingos akademinės publikacijos lietuvių kalba. Atkreiptinas dėmesys į pirmą tokią publikaciją susijusią tema lietuvių kalba apskritai – T. Varapnicko straipsnį apie „Brexito“ įtaką tarptautiniam komerciniam arbitražui, pasirodžiusį dar 2017 m. arbitražui skirtame metraštyje „Arbitražas. Teorija ir praktika 2017“. Taip pat straipsniui reikšminga buvo D. Mačiugino publikacija apie „Brexito“ įtaką civilinių ir komercinių ginčų tarp Lietuvos ir Jungtinės Karalystės subjektų sprendimui Lietuvoje leidinyje „Lietuvos teisė 2021 – Esminiai pokyčiai“.

Aptariant su straipsnio tematika susijusius šaltinius, paminėtina, kad atsiranda vis daugiau teismų praktikos, kurioje nagrinėjami straipsnyje aptariami klausimai. Netgi Lietuvos teismai nagrinėjo bylas, kurių šalys grindė savo poziciją iš „Brexito“ kylančiu neapibrėžtumu. Pavyzdžiui, 2021 m. kovo 17 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) sprendime administracinėje byloje Nr. eA-2059-968/2021 atkreipė dėmesį į pareiškėjo argumentą, kad metas, buvęs „ypač sudėtingas dėl pereinamojo laikotarpio dėl „Brexito“ bei būsimų pasikeitimų prekybos santykiuose“. Pareiškėjas byloje norėjo atidėti savo privalomos pradinės karo tarnybos atlikimo prievolę, argumentuodamas prašymą ir tuo, kad vadovauja įmonei, vykdančiai veiklą Didžiojoje Britanijoje. LVAT tenkino pareiškėjo apeliacinį skundą ir panaikino jam nepalankų žemesnės instancijos teismo sprendimą, kuris dėl su iš „Brexito“ kylančių neapibrėžtumų susijusius pareiškėjo argumentus įvardijo kaip abstrakčius ir pagrįstus tik prielaidomis. Vis dėlto, skaitant LVAT sprendimo motyvus, galima daryti išvadą, kad „Brexitas“ nebuvo lemiamas veiksnys atidedant privalomą pradinę karo tarnybos prievolę. Autoriaus nuomone, LVAT būtų priėmęs analogišką sprendimą, net jei pareiškėjas būtų vadovavęs įmonei, vykdančiai veiklą kitoje valstybėje nei Jungtinė Karalystė.

1. 2007 m. Lugano konvencija dėl jurisdikcijos ir „Brexitas“

Nagrinėjamos temos kontekste reikšminga 2007 m. Lugano konvencija, numatanti praktiškai analogiškas taisykles, kaip ir Briuselis Ibis reglamentas (Attenborough *et al.*, 2021). Atitinkamai – iki „Brexito“ Jungtinė Karalystė naudojo Briuselis Ibis reglamento teikiamais privalumais, o santykiuose su Danija, Norvegija, Islandija ir Šveicarija – 2007 m. Lugano konvencija per savo narystę Europos Sąjungoje (EPRS, 2021). Jungtinei Karalystei išstojus iš Europos Sąjungos, minėtas reglamentas jai nebėra taikomas. Autoriai pripažino, kad šiai atsiradusiai spragai užpildyti Jungtinei Karalystei būtų

⁴ Analizės laikotarpio tikslus nurodymas svarbus tuo, kad didelė dalis straipsnyje nagrinėjamų klausimų, galinčių būtų reikšmingais bylose, prasidėjusiose iki 2020 m. gruodžio 31 d. (t. y. iki pereinamojo laikotarpio (po „Brexito“) pabaigos), buvo išspręsta pereinamojo laikotarpio priemonėmis, kurios šiame tyrime nenagrinėjamos.

tikslinga prisijungti prie 2007 m. Lugano konvencijos, o jokio tarptautiniu mastu reikšmingo režimo sprendimų pripažinimo ir vykdymo srityje nebuvimas gali sukelti neigiamų padarinių. Būtent – iš esmės paalėjęs Jungtinės Karalystės teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo Europos Sąjungos valstybėse narėse terminams ir padidėjęs išlaidoms, verslai gali rinktis spręsti savo ginčus kitur (Brunsden *et al.*, 2020). Atitinkamai – būtų peržiūrėta iki šiol autorių pripažįstama dominuojanti Londono teismų, kaip tarptautinių komercinių ginčų sprendimo vietos, pozicija (Rühl, 2020c, p. 1).

Vis dėlto, Jungtinei Karalystei išreiškus savo pageidavimą ir formaliai 2020 m. balandį pateikus konvencijos depozitarui (Šveicarijos federaliniam užsienio reikalų departamentui) paraišką prisijungti prie 2007 m. Lugano konvencijos, tam reikalingo Europos Sąjungos pritarimo nesulaukta. Maža to, 2021 m. birželį Europos Komisija oficialiai pasisakė, kad „nėra tokioje pozicijoje, kad galėtų pritarti“ Jungtinės Karalystės prisijungimui prie 2007 m. Lugano konvencijos (Note Verbale, 2021). Atsargi formuluotė tiesiogiai neišreikšti nepritarimo pasirinkta dėl to, kad Europos Komisija, neturinti kompetencijos spręsti dėl pritarimo ar ne, o oficialaus kreipimosi į Europos Sąjungos Tarybą, kur dėl to būtų balsuojama, straipsnio rengimo metu nebūta (Raulus, 2022).

Nepaisant šaltos Europos Komisijos reakcijos, Jungtinė Karalystė toliau deda pastangas tapti 2007 m. Lugano konvencijos šalimi. Viliamasi įtikinti kvalifikuotą Europos Sąjungos Tarybos narių daugumą, nes būtent kvalifikuotos Europos Sąjungos Tarybos narių balsų daugumos reikia norint oficialiai pritarti Jungtinės Karalystės prisijungimui prie 2007 m. Lugano konvencijos (Herbert Smith, 2021). Apžvelgdami skirtingų Europos Sąjungos valstybių narių pozicijas šiuo klausimu, autoriai išskiria, pavyzdžiui, 2022 m. pirmą pusmetį Europos Sąjungai pirmininkavusios Prancūzijos priešišką nusistatymą, nulemtą iš esmės nesusijusių su šiuo klausimu argumentų – bendradarbiavimo trūkumą koronaviruso pandemijos metu, susisiekimo laivais sunkumus ir tebetrunkančius ginčus dėl žuvininkystės teisių (Fieldfisher, 2022). Kiti autoriai išskiria šį Europos Sąjungos nepritarimą kaip pagrindinį aspektą, kurio pakeitimas galėtų išspręsti bendradarbiavimo civilinėse ir komercinėse bylose problemas (Cummins, 2022, p. 6). Dar kiti teigia, kad Europos Sąjunga po „Brexit“ nelinkusi dalytis su Jungtine Karalyste savo teisinės sistemos privalumais (instrumentais), o būtent tokiu Europos Sąjunga laiko 2007 m. Lugano konvenciją (Portland, 2022, p. 6).

Europos Komisija detaliau išdėstė savo požiūrį į šį klausimą. Būtent – Europos Komisijos įsitikinimu, Europos Sąjungos ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (toliau – ELPA) valstybės Europos ekonominės erdvės (toliau – EEE) susitarimo šalys, palaiko ypač glaudžius ekonominius santykius, grindžiamus minėtu EEE susitarimu. EEE susitarimas, Europos Komisijos teigimu, sujungia Europos Sąjungos ir ELPA valstybes EEE nares į Europos Sąjungos vidaus rinką taip, kad ELPA valstybės EEE narės iš dalies dalyvauja Europos Sąjungos vidaus rinkoje. Tęsdama savo vidaus rinkos apibrėžimą, Europos Komisija mini, kad ji apima ir teismų sprendimų laisvą judėjimą Europos Sąjungoje. Apibendrinama savo poziciją, Europos Komisija daro išvadą, kad, kadangi su Jungtine Karalyste sudarytas įprastas laisvosios prekybos susitarimas (Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas) ir į jį neįtrauktos jokios vidaus rinkos pagrindinės laisvės ir politikos sritys, Jungtinė Karalystė negali prisijungti prie 2007 m. Lugano konvencijos ir tokiu būdu Europos Sąjungos teisingumo erdvės civilinėse ir komercinėse bylose (Communication from the Commission, 2021). Papildomai paminėtina, kad pačios 2007 m. Lugano konvencijos preambulėje be išlygų konvencijos atsiradimas siejamas su Europos Sąjungos ir ELPA valstybių narių kuriamos bendros ekonominės erdvės kūrimu ir integracija.

Dar 2018 m. Jungtinės Karalystės galimo prisijungimo prie 2007 m. Lugano konvencijos perspektyvą kitais argumentais remdamasis kritiškai vertino autoritetingas Vokietijos profesorius Burkhardas Hesas. Tokią jo poziciją lėmė 2007 m. Lugano konvencijos 2 protokolo, skirto vienodam jos aiškinimui, nuostatos, kad konvenciją taikantis ir aiškinantis teismas privalo tinkamai atsižvelgti į konvencijos narių

nacionalinių teismų ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) atitinkamų konvencijos nuostatų išaiškinimus, vertinimas. Pateikdamas Šveicarijos teismų praktikos pavyzdžių minėtas autorius atkreipė dėmesį, kad vien formalus „tinkamas atsižvelgimas“ pagal 2007 m. Lugano konvencijos raidę laikytinas pakankamu, nors pačiuose teismų sprendimuose buvo reikšmingai nukrypstama nuo susiklosčiusio konvencijos aiškinimo. Maža to, jis minėjo, kad, atsižvelgiant į bendrosios ir kontinentinės teisės tradicijų skirtumus, priimtinesnis būtų atskiras Jungtinės Karalystės ir Europos Sąjungos susitarimas aptariamais klausimais. Jame esą galėtų būti aptarti ne tik teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo klausimai, bet ir dokumentų įteikimas, įrodymų rinkimas ir kt. (Hess, 2018).

Atkreiptinas dėmesys, kad nors ir kylanti iš integruotos Europos ekonominės erdvės 2007 m. Lugano konvencija eksplicitiškai savo 70 straipsnyje numato galimybę prie jos prisijungti ir trečiosioms šalims.

Jungtinės Karalystės neprisijungimas prie 2007 m. Lugano konvencijos kelia įvairius neigiamus padarinius tarptautiniam bylinėjimuisi. Pavyzdžiui, yra teigiančiųjų, kad šis faktas suteikia laisvę Jungtinės Karalystės teismams varžyti teisę kreiptis į teismą ar tęsti bylos nagrinėjimą kitos valstybės teisme⁵ (Hartley, 2021). Be to, galėtų atgyti primirštos Jungtinės Karalystės dvišalės sutartys dėl teismo bendradarbiavimo ir teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Tokių sutarčių su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis yra tik šešios⁶. 2020 m. lapkritį, t. y. dar nesibaigus pereinamajam laikotarpiui po „Brexit“, buvo papildyta 1961 m. sudaryta tokio pobūdžio Jungtinės Karalystės sutartis su Norvegija, pripažįstant nenutrūkusį jos galiojimą, siekiant išvengti iš „Brexit“ kylančių neigiamų padarinių. Svarstyтина, ar kitos tokio pobūdžio sutartys gali būti analogiškai papildytos. 2021 ir 2022 m. Vokietijos teismuose buvo keliamas atitinkamos 1960 m. Jungtinės Karalystės sutarties su Vokietija taikymo klausimas (Lehmann, 2021; Bert, 2021; Schutze, 2022).⁷ Vis dėlto atitinkamo 2021 m. kovo 1 d. Vokietijos Federalinio Aukščiausiojo Teismo (toliau – BGH) sprendimo komentatoriai jį interpretuoja taip, kad nei 1968 m. Briuselio konvencija dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo, nei minėta dvišalė Jungtinės Karalystės sutartis su Vokietija, šio teismo vertinimu, nėra aktualios ir taikytinos po „Brexit“ (Bert, 2021). Manytina, kad vienos iš ES valstybių

⁵ Turimas omenyje bendrosios teisės tradicijai būdingas institutas, net ir lietuviškoje literatūroje neretai įvardijamas originaliu anglišku terminu *anti suit injunction*, kuriuo siekiama priešingai ginčo šaliai uždrausti pradėti (tęsti) teismo procesą kitos valstybės teisme (Doržinkevič, 2022).

⁶ Su Prancūzija, Belgija, Austrija, Olandija, Vokietija ir Italija. Vis dėlto esama autorių, teigiančių, kad šios sutartys turėtų būti iš naujo legitimizuotos atitinkamų valstybių teisinėse sistemose, nes iki šiol jų atžvilgiu pirmenybė teikta vėliau priimtiems Briuselio reglamentams (Kulińska, 2020, p. 293). Kita vertus, bet koks tokių sutarčių legitimizavimas galėtų būti ginčijamas kaip prieštaraujantis toliau straipsnyje aptariamam Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 81 straipsniui.

⁷ Paminėtina, kad 2021 m. Vokietijos teismai bylose su Jungtinės Karalystės subjektais ieškodami aktualių teisės aktų ėjo dar toliau ir kreipė dėmesį į (i) 1954 m. Hagos konvenciją dėl civilinio proceso (Jungtinė Karalystė nėra prie jos prisijungusi); ir (ii) 1928 m. Jungtinės Karalystės ir Vokietijos Reicho konvenciją dėl teismo proceso civilinėse ir komercinėse bylose. Esminė 2021 m. kovo 1 d. BGH sprendimo išvada ta, kad Jungtinės Karalystės ieškovams Vokietijos teismuose dėl „Brexit“ kyla bendra pareiga atsakovo prašymu pateikti užstatą užtikrinti galimoms bylinėjimosi išlaidoms atlyginti (Lehmann, 2021; Metz, 2023). Analogiškai galėtų susiklostyti ir Lietuvos teismų praktika jiems Jungtinės Karalystės ieškovams taikant atitinkamą Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 794 straipsnį, kuriame numatyta kitos valstybės ieškovo pareiga užtikrinti atsakovo bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Tačiau, autoriaus vertinimu, Lietuvos teismai dėl įvairių nevisiškai teisingų, o kvazipolitinių priežasčių, pavyzdžiui, (i) didelio skaičiaus emigrantų iš Lietuvos į Jungtinę Karalystę ir (ii) noro pasirodyti „draugiškesniems“ užsienio (šiuo atveju – Jungtinės Karalystės subjektams (investuotojams), t. y. atitinkantiems, pasitelkiant Lietuvos Respublikos Konstitucinės teisės terminiją, „Lietuvos pasirinktos europinės ir transatlantinės integracijos kriterijus“ (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnio 3 dalies įgyvendinimo konstitucinis įstatymas (1996)), būtų linkę kiekvieną situaciją spręsti individualiai, o ne bendra tvarka reikalauti iš visų Jungtinės Karalystės ieškovų Lietuvos teismuose atsakovo bylinėjimosi išlaidų atlyginimo užtikrinimo.

narių, turinčios dvišalę teismo bendradarbiavimo ir teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo sutartį su Jungtine Karalyste, teismui taikant ją byloje, anksčiau ar vėliau, vienos iš tokios bylos šalių prašymu bus kreiptasi į ESTT⁸. Tokiame kreipimesi ESTT būtų prašoma pasisakyti dėl tokių (iki Jungtinei Karalystei įstojant į Europos Sąjungą) sudarytų dvišalių sutarčių galiojimo. Manytina, kad ESTT gali kritiškai įvertinti tokių sutarčių galiojimą dėl šiuo metu Europos Sąjungai priklausančios išimtinės kompetencijos teismo bendradarbiavimo civilinėse bylose srityje, taip pat ir su trečiosiomis valstybėmis (o būtent tokia dabar yra Jungtinė Karalystė), pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 81 straipsnį. Priešinga išvada galėtų kelti grėsmę vidaus rinkos tinkamam veikimui ir būtų nenuosekli, atsižvelgiant į toliau straipsnyje dėstomą skeptiško požiūrio į naujų dvišalių teismo bendradarbiavimo sutarčių su Jungtine Karalyste sudarymo galimybes argumentacijos liniją.

Minėta, kad naujų dvišalių teismo bendradarbiavimo sutarčių su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis sudarymas taip pat kompliktuotas. ESTT dar 2006 m. pareiškė savo nuomonę pagal anuometinės Europos Bendrijos sutarties 300 straipsnio 6 dalį (dabartinės SESV 218 str. 11 dalį) dėl Europos Sąjungos (tuometinės – Europos Bendrijos) išimtinės kompetencijos sudaryti 2007 m. Lugano konvenciją. Ši ESTT nuomonė interpretuojama taip pat ir kaip teigianti, kad ES valstybės narės netenka kompetencijos sudaryti atskirų teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo sutarčių su trečiosiomis šalimis. Šioje srityje Europos Sąjungai priklausanti išimtinė kompetencija, ji turinti veikti kaip blokas (ECJ Opinion, 2006).

Teoriškai šią problemą būtų galima spręsti deleguojant (grąžinant) kompetencijas šioje srityje (sudaryti naujas dvišales teismo bendradarbiavimo sutartis) Europos Sąjungos valstybėms narėms, bent jau iš Europos Sąjungos išstojusių valstybių atžvilgiu. Vadinasi, ES valstybės narės galėtų sudaryti tokias sutartis su Jungtine Karalyste. Manytina, kad procedūriškai šis „leidimas“ galėtų, pavyzdžiui, atrodyti taip, kad, sudarius tokią sutartį ir jos taikymo klausimui iškilus konkrečioje byloje ES valstybės narės teisme, tai peraugtų į jos galiojimo (dėl pirmiau išdėstytų argumentų apie Europos Sąjungos išimtinę kompetenciją) kvestionavimą. Kitu žingsniu būtų kreiptasi į ESTT⁹, kuriame tokia sutartis būtų įteisinta kaip neprieštaraujanti Europos Sąjungos išimtinėi kompetencijai teismo bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis srityje. Kaip galimas argumentas „už“ tokią ESTT poziciją, paminėtinas *sui generis* santykis, siejantis Europos Sąjungą ir jos subjektus, bet ir jos valstybes nares, ir Jungtinę Karalystę ir jos subjektus, kylantis iš ilgametės pastarosios narystės Europos Sąjungoje, taigi ir buvimo Europos Sąjungos vidaus rinkos dalimi. Vis dėlto, manytina, kad ESTT neįteisintų tokios naujos dvišalės sutarties, o pasisakytų dėl jos kritiškai, nes bet koks ESTT palankumas Jungtinei Karalystei po „Brexito“ savitai įteisina ir patį „Brexitą“, parodo, kad išstojimo iš Europos Sąjungos keliamos problemos gali būti nesudėtingai sprendžiamos. Tokia ESTT argumentacijos logika galėtų paskatinti euroskeptines nuotaikas.

Galima daryti išvadą, kad Jungtinei Karalystei nesant 2007 m. Lugano konvencijos šalimi, Jungtinės Karalystės teismų sprendimų užsienio šalyse pripažinimas ir vykdymas pareikalautų daugiau laiko ir išlaidų. Kadangi abejotina, ar kuri nors Europos Sąjungos jurisdikcija numatys paprastesnę Jungtinės Karalystės teismų sprendimų pripažinimą ir vykdymą, tai gali paskatinti palankų sau teismo sprendimą turintį bylininką rinktis kitą jurisdikciją (t. y. ne Europos Sąjungos valstybę narę) sprendi-

⁸ Kreipimosi į ESTT minėtu klausimu forma nėra šio straipsnio objektas, tačiau pripažįstama, kad toks kreipimasis gali įgyti įvairią formą, atsižvelgiant į faktines ir procedūrinės konkrečios bylos, kurioje toks klausimas būtų keliamas, aplinkybes.

⁹ Šiuo atveju, kaip ir pirmiau svarstytoju, paminėtina, kad galimo kreipimosi į ESTT forma nėra šio straipsnio objektas. Tačiau ir šiuo atveju pripažįstama, kad toks kreipimasis gali įgyti įvairią formą, priklausomą nuo faktinių ir procedūrinių konkrečios bylos, kurioje toks konkretus naujos dvišalės Jungtinės Karalystės ir Europos Sąjungos valstybės narės sutarties galiojimo klausimas būtų keliamas, aplinkybių.

mui pripažinti ir vykdyti, kai atsakovas, iš kurio numatoma vykdyti išieškojimą, turi turto skirtingose valstybėse. Siekiantis sau palankaus Jungtinės Karalystės teismo sprendimo pripažinimo ir vykdymo užsienio šalyje bylininkas turės įvertinti, ar esama abipusiškumo – t. y. ar valstybės, kurioje jis siekia teismo sprendimo pripažinimo ir vykdymo, teismų sprendimai būtų pripažįstami ir vykdomi Jungtinėje Karalystėje (Herbert Smith, 2021).

Anglakalbėje literatūroje vyrauja sutarimas, kad Jungtinės Karalystės teismų sprendimai bus pripažįstami ir vykdomi užsienio valstybėse pagal tų valstybių vietos teisės nuostatas. Šia prasme, siekiant Jungtinės Karalystės teismo sprendimą pripažinti ir įvykdyti Lietuvoje, aktualios atitinkamos Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) nuostatos. Būtent, CPK VII dalies LX skyriaus Ketvirtasis skirsnis skirtas užsienio teismų (arbitražų) sprendimų pripažinimo tvarkai. CPK 809 straipsnio 1 dalyje numatoma, kad užsienio teismų sprendimai Lietuvos Respublikoje gali būti vykdomi tik po to, kai juos pripažįsta Lietuvos apeliacinis teismas, kaip pripažinti užsienio teismų sprendimus valstybės įgaliota institucija.

Palyginti – Anglijoje ir Velse dėl užsienio teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo pareiškėjai turi kreiptis į Aukščiausiojo Teismo Karaliaus suolo skyrių (angl. *the High Court King's Bench Division*) (The Law Society, 2021).

Kalbant apie kitus su „Brexitu“ įtaka bylinėjimuisi susijusius aspektus, pritartina autoriams, teigiantiems, kad po „Brexitu“ kylantys sunkumai užsienyje pripažinti ir vykdyti Jungtinės Karalystės teismų sprendimus prisidėjo prie tarptautinių komercinių teismų (rūmų) atsiradimo tam tikrose valstybėse. Tokie teismai (rūmai), nagrinėjantys tik tarptautinius komercinius ginčus, atsiradę Prancūzijoje (Paryžiuje), Olandijoje (Amsterdame, kur tokio teismo procesas vykdomas anglų kalba (Portland, 2022, p. 9)) ir Vokietijoje (skirtinguose miestuose). Panašios iniciatyvos planuojamos taip pat, pavyzdžiui, Belgijoje (Briuselyje) ir Šveicarijoje (Ciuriche)¹⁰. (Bookman, Erie, 2021, p. 6). Esama autorių, pasisakančių dar radikaliau – kad būtent „Brexitas“ paskatino tokių institucijų atsiradimą, ypač Prancūzijoje ir Vokietijoje (Rühl, 2021, p. 12; Requejo Isidro, 2019, p. 13).

Apibendrinant reikia pažymėti, kad Europos Sąjungos pozicija neleisti Jungtinei Karalystei prisijungti prie 2007 m. Lugano konvencijos, viena vertus, kelia papildomų nepatogumų besibylinėjančioms šalims. Kita vertus, ją galima suprasti, nes Europos Sąjunga nenorinti dalytis su Jungtine Karalyste instrumentais, rezervuotais valstybėms, kurios linkusios dalyvauti europinėje integracijoje. Šitaip norima išvengti situacijos, kai europinėje integracijoje nedalyvaujančios valstybės noriai pasirenka, kas joms patogiu, ir prisijungia tik prie tų instrumentų, kurių tiesioginę naudą mato. Jungtinės Karalystės neprisijungimas prie 2007 m. Lugano konvencijos reiškia, kad Jungtinės Karalystės teismų sprendimams pripažinti ir vykdyti Europos Sąjungoje galėtų būti taikomos dvišalės teisinės pagalbos sutartys (jei tokių esama), arba, kas labiau tikėtina, – teismo sprendimo vykdymo vietos nacionalinė teisė.

2. 2005 m. Hagos konvencijos dėl teisingumo taikymas

Kalbant apie „Brexitu“ įtaką susitarimams dėl teisingumo reikšminga 2005 m. Hagos konvencija. Tiek Europos Sąjunga, tiek Jungtinė Karalystė yra šios konvencijos šalys. Atitinkamai ji taikoma santykiams tarp komercinių sutarčių šalių, jų susitarimams dėl išimtinio teisingumo (jurisdikcijos). Tačiau atkreiptinas dėmesys į tarp Europos Sąjungos ir Jungtinės Karalystės esantį nesutarimą dėl momento, nuo kurio šalims taikoma ši konvencija.

¹⁰ Tokios kompetencijos teismų yra ne tik Europoje, bet ir, pavyzdžiui, tiek Artimuosiuose Rytuose (Dubajuje, Abu Dabyje ir Katare), tiek Azijoje (Kazachstane, Kinijoje, Singapūre).

Nors Jungtinės Karalystės prisijungimas prie 2005 m. Hagos konvencijos formaliai įsigaliojo 2021 m. sausio 1 d., Jungtinė Karalystė įstatymu įtvirtino nuostatą, kad minėtas teisės aktas turi būti jai taikomas nuo 2015 m. spalio 1 d. (Private International Law Act, 2020). Vis dėlto Europos Komisija 2020 m. rugpjūčio 27 d. pranešime nurodė, kad 2005 m. Hagos konvencija Jungtinei Karalystei turi būti taikoma nuo 2021 m. sausio 1 d. (Komisijos pranešimas, 2020). Šis požiūrių skirtumas kol kas nesukėlė jokių konkrečių problemų, bet gali tapti pagrindu besibylinėjančioms šalims ginčyti ir dėl teisingumo. Būtent – komentatoriai pripažino, kad Komisijos pranešimui nesant privalomam (Raulus, 2022) tai gali tapti pagrindu Europos Sąjungos valstybių narių teismams netaikyti 2005 m. Hagos konvencijos sprendžiant dėl savo jurisdikcijos bei Jungtinės Karalystės teismų priimtų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Manytina, kad Europos Sąjungos valstybės narės teismas laikysis Europos Sąjungos, o ne Jungtinės Karalystės pozicijos dėl 2005 m. Hagos konvencijos įsigaliojimo Jungtinei Karalystei momento. Kita vertus, Jungtinės Karalystės teismas laikysis Jungtinės Karalystės pozicijos minėtu klausimu, o tai didins lygiagrečių procesų Europos Sąjungoje ir Jungtinėje Karalystėje riziką (Mačiugin, 2021). Vis dėlto norinčios apsaugoti nuo neigiamų šio neapibrėžtumo padarinių sutarčių šalys ėmėsi veiksmy – pavyzdžiui, tarptautinė išvestinių finansinių priemonių prekybos asociacija (angl. *ISDA*) išplatino standartinį esamų sutarčių papildymo dokumentą, kuriuo šalys pasirinktų išimtinę jurisdikciją (Simmons, 2021)¹¹. Atitinkamai tikėtina, kad ir kitokių sutarčių šalys gali tokiu būdu papildyti savo sudarytas sutartis siekdamos išvengti galimo neapibrėžtumo ir iš jo kylančių rizikų.

„Brexito“ kontekste kalbant apie 2005 m. Hagos konvencijos taikymo sritį paminėtina, kad ji siauresnė nei iš esmės tiems patiems klausimams taikomo Briuselis Ibis reglamento. 2005 m. Hagos konvencija taikoma tik šalių susitarimams dėl išimtinės jurisdikcijos (Mačiugin, 2021). Taigi, ji netaikoma susitarimams, numatantiems asimetrinę jurisdikciją, t. y. kai viena sutarties šalis įsipareigoja kreiptis į vienos jurisdikcijos teismą, o kita – gali pasirinkti iš kelių variantų ar jurisdikcijų. Praktikoje tokių jurisdikcijos sąlygų pasitaiko, pavyzdžiui, sudėtinguose finansavimo sandoriuose, kai kreditoriui suteikiama didesnė pasirinkimo laisvė nei skolininkui (Herbert Smith, 2021). Esama ir tokių asimetrinių jurisdikcijos nuostatų, kai kreditoriui suteikiama teisė kreiptis ir į arbitražą, vadovaujantis logika, kad arbitražo sprendimą skolininko valstybėje paprasčiau įvykdyti nei teismo sprendimą (Garvey, 2021).

Jungtinės Karalystės autoriai, nagrinėdami asimetrinės jurisdikcijos susitarimų likimą, viena vertus, pripažįsta, kad kiekvieną susitariančių šalių atvejį vertinant individualiai, galima rasti argumentų, palaikančių asimetrinės jurisdikcijos susitarimų naudojimą. Kita vertus, 2005 m. Hagos konvencijos netaikymas asimetrinės jurisdikcijos susitarimams interpretuojamas kaip argumentas arbitražo naudai (Stephenson Harwood, 2021), tuo pat metu pripažįstant galimus sunkumus skolininko nemokumo atveju (Bartlett, Radom, 2023). Kad ir kaip būtų, tokiose situacijose teismo priimtas sprendimas būtų vykdomas remiantis vykdymo valstybės vietos teise (Lietuvoje – remiantis minėtomis CPK VII dalies LX skyriaus Ketvirtojo skirsnio nuostatomis).

Prie 2005 m. Hagos konvencijos trūkumų autoriai priskiria neišplėtotą taikymo praktiką, nes jos šalimis straipsnio rengimo metu yra tik Europos Sąjungos valstybės narės, Jungtinė Karalystė, Meksika,

¹¹ ISDA organizacija taip pat 2020 m. paskelbė standartinius savo sutarčių pakeitimo projektus, leidžiančius pakeisti taikomą teisę iš iki „Brexito“ įprastos – Anglijos į Prancūzijos ir Airijos. Sutarčių šalims sprendžiant, ar pakeisti joms taikomą teisę, sveriami abiejų sprendimo variantų argumentai. Tarp argumentų „už“ taikomos teisės keitimą minimas daug lengvesnis galimų teismų sprendimų pripažinimas ir vykdymas (pagal Briuselis Ibis reglamentą), o tarp argumentų „prieš“ – Anglijos taikomos teisės pripažinimas pagal Roma I ir Roma II reglamentus (perkeltus į Jungtinės Karalystės teisės sistemą) (Eversheds, 2020).

Singapūras ir Juodkalnija, o tarp Europos Sąjungos valstybių narių 2005 m. Hagos konvencija iš esmės netaikoma prioritetai teikiant Briuselio režimui (Briuselis Ibis reglamentui) (Kulińska, 2020, p. 299)¹².

Apibendrinant 2005 m. Hagos konvencijos vaidmenį tarptautinio komercinio bylinėjimosi po „Brexit“ kontekste, paminėtini keli dalykai. Svarbiausia, kad tiek Europos Sąjunga, tiek Jungtinė Karalystė yra jos šalys ir jų subjektai gali naudotis šios konvencijos teikiamais pranašumais. Vis dėlto šiame kontekste esama ir probleminių aspektų, pavyzdžiui, lygiagrečių procesų rizika nesutariant dėl Jungtinės Karalystės prisijungimo prie 2005 m. Hagos konvencijos, ar tai, kad ji taikoma tik šalių susitarimams dėl išimtinės jurisdikcijos.

3. 2019 m. Hagos konvencijos aktualumas

Detalizuodama savo pirmiau aptarto nepritarimo Jungtinės Karalystės prisijungimui prie 2007 m. Lugano konvencijos argumentus, Europos Komisija rėmėsi, be kita ko, ir dar 2019 m. Politine deklaracija dėl Europos Sąjungos santykių su Jungtine Karalyste po „Brexit“. Europos Komisija, paminėdama, kad jokiuose dvišaliuose dokumentuose nenumatyta sutarimo dėl Jungtinės Karalystės prisijungimo prie 2007 m. Lugano konvencijos, teikia prioritetai Hagos konvencijų režimui. Ypač – aptartai 2005 m. Hagos konvencijai, bei, šio tyrimo rengimo metu vis dar sąlygiškai naujai, 2019 m. Hagos konvencijai. Europos Komisija, pirma, ne tik išreiškė poziciją, kad Jungtinė Karalystė, išstudama iš bendros ekonominės erdvės, turi pasitenkinti Hagos konvencijų režimo teikiamais pranašumais, o ne siekti pasinaudoti bendros ekonominės erdvės instrumentais (pvz., 2007 m. Lugano konvencija), nebūdama jos (EEE) nare. Bet ir, antra, išsakė mintį, kad netolimoje ateityje ir pati Europos Sąjunga sieks prisijungti prie 2019 m. Hagos konvencijos (Communication from the Commission, 2021), tai ji savo vėlesniais veiksmais ir patvirtino.

Vėliau, 2021 m. liepą pasirodė išsamus Europos Komisijos pasiūlymas Europos Sąjungai prisijungti prie 2019 m. Hagos konvencijos (European Commission, 2021). Prisijungimui pritarė tiek Europos Sąjungos Taryba, tiek Europos Parlamentas, ir Europos Sąjunga prisijungė prie 2019 m. Hagos konvencijos 2022 m. rugpjūčio 29 d. Komentatorių vertinimu, ši konvencija patenka į Europos Sąjungos išimtinės kompetencijos sritį, t. y. pačios valstybės narės negalės prie jos prisijungti, o ši bus jiems taikoma per jų narystę Europos Sąjungoje (Wilderspin, Vysoka, 2020, p. 40).

2019 m. Hagos konvencija – nuo 2012 m. rengtas naujausias Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos Sprendimų projekto kūrinys, esanti logiška 2005 m. Hagos konvencijos tęsa ir, kaip pripažįstama pačioje 2019 m. Hagos konvencijos preambulėje, ją papildanti. 2019 m. Hagos konvencijos 1 straipsnyje aptariama jos taikymo sritis – teismų sprendimų civiliniuose ir komerciniuose ginčiuose pripažinimas ir vykdymas. Sprendimai, susiję su nemokumu, orumo įžeidimu, asmenų privačiu gyvenimu, intelektine nuosavybe ir karteliais, nepatenka į 2019 m. Hagos konvencijos taikymo sritį. Yra autorių, giriančių 2019 m. Hagos konvenciją už jos pritaikomumą, neatsižvelgiant į tai, koku būdu buvo nuspręsta dėl ginčą spręsti kompetentingo teismo vietos (Raulus, 2022). Vis dėlto konvencijos 5 ir 6 straipsniuose numatomas sąrašas jurisdikcijos taisyklių, kurių laikymasis – konvencijos taikymo prielaida. Net ir 2019 m. Hagos konvencijos kritikai, atkreipdami dėmesį į didelį kiekį jos išimčių,

¹² Briuselis Ibis reglamento tyrėjai ir tobulintojai tvirtina, kad ypač po „Brexit“ Europos Sąjungai reikalingas atskiras teisinis režimas, sprendžiantis iš tarptautinio bylinėjimosi su ne Europos Sąjungos valstybių narių elementais kylančius iššūkius. Jie taip pat atkreipia dėmesį, kad Europos Komisija dar 2010 m. siūlėsi reglamentą taikyti ne valstybių narių atsakovams (Hess *et al.*, 2022, p. 15).

pripažįsta, kad tiek Europos Sąjungai, tiek Jungtinei Karalystei būtų naudinga tapti jos šalimis, sprendžiant esamą neapibrėžtumą civilinėse ir komercinėse bylose (Hess, 2021, p. 6).

Konvencija numato dvišalio režimo galimybę daugiašalio konvencijos režimo rėmuose. Būtent – 2019 m. Hagos konvencijos 29 straipsnyje numatytas vienerių metų terminas konvencijai įsigalioti tarp dviejų konkrečių šalių. Per šį laikotarpį šalys gali pareikšti individualias rezervacijas konkrečios kitos šios konvencijos šalies atžvilgiu.

2005 m. Hagos konvencija įsigaliojo Europos Sąjungai 2015 m., t. y. po 10 metų nuo priėmimo. Vis dėlto dėl 2019 m. Hagos konvencijos autoriai buvo įsitikinę, kad tiek ilgai laukti nereikės ir ši įsigalios Europos Sąjungai gerokai greičiau (Raulus, 2022). Toks komentatorių optimizmas buvęs pagrįstas ir, kaip ir minėta, Europos Sąjunga prisijungė prie 2019 m. Hagos konvencijos 2022 m. rugpjūčio 29 dieną. Taigi ši jos, ir visų jos narių, išskyrus Daniją, kuriai Europos Sąjungos prisijungimas prie 2019 m. Hagos konvencijos netaikomas, atžvilgiu įsigalioja 2023 m. rugsėjo 1 d., t. y. suėjęs 12 mėnesių po prisijungimo. Pagal straipsnio rengimo metu prieinamą informaciją, Jungtinė Karalystė dar nėra pasirašiusi 2019 m. Hagos konvencijos (HCCH, 2023), tačiau vykdytos viešos konsultacijos sulaukė vienintelės reakcijos – visuotinio komentatorių pritarimo prisijungimui. Jei šis pasirašymas (ir ratifikavimas) įvyks 2023 m., konvencija Jungtinei Karalystei įsigalios ne anksčiau kaip 2024 m. (Adams, 2022).

2019 m. Hagos konvencija sprendžia dalį iš „Brexito“ kylančių iššūkių tarptautinio komercinio bylinėjimosi srityje. Europos Sąjunga straipsnio rengimo metu yra prisijungusi prie šios konvencijos ir, tikėtina, netolimoje ateityje tai padarys ir Jungtinė Karalystė. Pastaroji ragintina tai padaryti kuo greičiau, nes delsdama daro neigiamą įtaką savo pačios subjektams, kurie norėtų pasinaudoti 2019 m. Hagos konvencijos teikiamomis galimybėmis.

Išvados

1. Kiekviena iš straipsnyje aptariamų konvencijų savitai aktuali sprendžiant iš „Brexito“ kylančias tarptautinio komercinio bylinėjimosi problemas, Jungtinei Karalystei po „Brexito“ pereinamojo laikotarpio pabaigos netekus galimybės naudotis Europos Sąjungos teisės instrumentų teikiamais pranašumais bendradarbiavimo civilinėse ir komercinėse bylose srityje. Europos Sąjungai nepritarus Jungtinės Karalystės norui prisijungti prie 2007 m. Lugano konvencijos, laikant ją vidaus rinkos instrumentu, bei Jungtinei Karalystei nedalyvaujant 2019 m. Hagos konvencijoje, Jungtinės Karalystės teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimas ir vykdymas užsienyje atliekamas pagal vietos nacionalinės teisės aktus. Atitinkamai – užsienio, taigi ir Europos Sąjungos valstybių narių, teismų sprendimai Jungtinėje Karalystėje pripažįstami ir vykdomi remiantis Jungtinės Karalystės nacionaliniais teisės aktais. Nemažai problemų, susijusių su susitarimais dėl teismingumo, sprendžia Jungtinės Karalystės prisijungimas prie 2005 m. Hagos konvencijos. Tačiau tarp Europos Sąjungos ir Jungtinės Karalystės esantis nesutarimas dėl prisijungimo momento gali ateityje kelti papildomų ginčų šioje srityje.
2. Manytina, kad Jungtinė Karalystė netaps 2007 m. Lugano konvencijos šalimi, bet prisijungs prie 2019 m. Hagos konvencijos, o bendradarbiavimo civilinėse ir komercinėse bylose nuostatos nebus įtrauktos į Prekybos ir bendradarbiavimo sutartį. Tikėtina, kad Jungtinė Karalystė kitaip įsivaizdavo, kaip būtų sprendžiamos tarptautinio komercinio bylinėjimosi problemos po „Brexito“ ir tikėjosi konstruktyvesnio Europos Sąjungos požiūrio į bendradarbiavimą šioje srityje.
3. Apsiribojant tyrimo objektu, Europos Sąjungos pozicija sprendžiant po „Brexito“ kylančius iššūkius tarptautinio komercinio bylinėjimosi srityje vertintina kaip nuosekli ir suprantama, net jei ir nekonstruktyvi Jungtinės Karalystės atžvilgiu. Nepritardama Jungtinės Karalystės prisijungimui

prie 2007 m. Lugano konvencijos ar, tikėtina, vertindama naujas (bet ir senas) valstybių narių dvišales bendradarbiavimo civilinėse ir komercinėse bylose sutartis su Jungtine Karalyste kaip prieštaraujančias SESV, Europos Sąjunga siekia atgrasyti ja nepatenkintas valstybes nares nuo potencialaus išstojimo, iliustruodama, kas jų galėtų laukti.

Literatūra

Norminiai teisės aktai

Tarptautiniai ir Europos Sąjungos teisės aktai

- Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo (1958). *Valstybės žinios*, 1995, 10–208.
- Hagos konvencija dėl susitarimų dėl teisingumo (2005). Haga: Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencija.
- 2007 m. spalio 30 d. Lugano konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, *OJ L 339*, 21.12.2007, p. 3–41.
- Hagos konvencija dėl užsienio teismų sprendimų civilinėse ar komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (2019). Haga: Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencija.
- Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo, *OJ C 326*, 26.10.2012, p. 47–390.
- Susitarimas dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos, Europos Sąjunga ir Europos atominės energijos bendrija ir Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė (2019). 2019/C 384 I/01. *OJ C 384I*, p. 1.
- Europos Sąjungos ir Jungtinės Karalystės prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas (2020).
- 13 October 2020 Agreement on the Continued Application and Amendment of the Convention between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Kingdom of Norway Providing for the Reciprocal Recognition and Enforcement of Judgments in Civil Matters signed at London on 12 June 1961.
- Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnio 3 dalies įgyvendinimo konstitucinis įstatymas (1996). *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 34-1418.
- Private International Law (Implementation of Agreements) Act 2020 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2020/24/pdfs/ukpga_20200024_en.pdf
- 2020 m. rugpjūčio 27 d. Europos Komisijos pranešimas suinteresuotiesiems subjektams (REV2). Jungtinės Karalystės išstojimas ir ES civilinės teisenos ir tarptautinės privatinės teisės taisyklės [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/civil_justice_lt_0.pdf
- 2019 m. spalio 17 d. Politinė deklaracija, kuria nustatomi Europos Sąjungos ir Jungtinės Karalystės būsimų santykių pagrindiniai principai. *OJ C 34*, p. 1.
- Explanatory Memorandum on Agreement on the Continued Application and Amendment of the Convention between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Kingdom of Norway Providing for the Reciprocal Recognition and Enforcement of Judgments in Civil Matters Signed at London on 12 June 1961

Specialioji literatūra

- Bookman, P. K., Erie, M. S. (2021). Experimenting with International Commercial Dispute Resolution. In: *Symposium on Global Labs of International Commercial Dispute Resolution*. *AJIL Unbound*, 115, 5–10, <https://doi.org/10.1017/aju.2020.78>
- Doržinkevič, A. (2022). *Anti suit injunction* samprata ir taikymas Europos Sąjungos valstybių narių ir Lietuvos civiliniame procese. *Teisė*, 122, 65–78, <https://doi.org/10.15388/Teise.2022.122.5>
- Garvey, S. (2021). Brexit and dispute resolution clauses: the options for finance parties. *Butterworths Journal of International Banking and Financial Law* February 2021.
- Hartley, T. (2021). Arbitration and the Brussels I Regulation – Before and After Brexit. *Journal of Private International Law*, 17(1), 53–73, <https://doi.org/10.1080/17441048.2021.1907942>
- Hess, B. (2018). The Unsuitability of the Lugano Convention (2007) to Serve as a Bridge between the UK and the EU after Brexit. *MPILux Research Paper Series*, 2 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://www.mpi.lu/fileadmin/user_upload/Hess_Lugano_Convention_Brexit_16_Jan_18.pdf [žiūrėta 2022 m. rugsėjo 25 d.].
- Hess, B. (2021). Reforming the Brussels Ibis Regulation: Perspectives and Prospects. *MPILux Research Paper Series*, 4 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3895006 [žiūrėta 2022 m. spalio 23 d.].

- Hess, B. *et al.* (2022). The Reform of the Brussels Ibis Regulation. *MPILux Research Paper Series*, 6 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4278741 [žiūrėta 2023 m. sausio 23 d.].
- Kulińska, M. (2020). Cross-Border Commercial Disputes: Jurisdiction, Recognition and Enforcement of Judgments After Brexit. *Croatian Yearbook of International Law and Policy* 2020 16, 279–300, <https://doi.org/10.3935/cyelp.16.2020.370>
- Mačiugin, D. (2021). „Brexito“ įtaka civilinių ir komercinių ginčų tarp Lietuvos ir Jungtinės Karalystės subjektų sprendimui Lietuvoje. *Lietuvos teisė 2021. Esminiai pokyčiai*, 120–132, <https://doi.org/10.13165/LT-21-01-12>
- Requejo Isidro, M. (2019) International Commercial Courts in the Litigation Market. *MPILux Research Paper Series*, 2 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://www.mpi.lu/fileadmin/mpi/medien/research/WPS/MPILux_Research_Paper_Series_2019_2_Requejo_International_Commercial_Courts.pdf [žiūrėta 2023 m. kovo 11 d.].
- Rühl, G. (2020a). Judicial Cooperation in Civil and Commercial Matters. British-European Relations Post-Brexit: A Legal Kaleidoscope. Virtual Workshop, 21 September [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.law.ox.ac.uk/sites/default/files/migrated/ruehl.pdf> [žiūrėta 2022 m. spalio 9 d.].
- Rühl, G. (2020b). Private International Law Post-Brexit: Between Plague and Cholera. *Revue de Droit Commercial Belge/Tijdschrift voor Belgisch Handelsrecht (RDC/TBH)* 2020 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3553768 [žiūrėta 2022 m. spalio 9 d.].
- Rühl, G. (2020c). Settlement of International Commercial Disputes Post-Brexit, or: United We Stand Taller. In: Kämmerer, J. A., Schäfer, H.-B., (eds.) (Forthcoming). *Brexit and the Law. An Interdisciplinary Study*. Edward Elgar, Cheltenham/Camberley/Northampton [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3552011 [žiūrėta 2022 m. rugsėjo 25 d.].
- Rühl, G. (2021). The Resolution of International Commercial Disputes – What Role (If Any) For Continental Europe? In: *Symposium on Global Labs of International Commercial Dispute Resolution. AJIL Unbound*, 115, 11–16, <https://doi.org/10.1017/aju.2020.80>
- Varapnickas, T. (2017). Brexito įtaka tarptautiniam komerciniam arbitražui: kokia ateitis laukia arbitražo? *Arbitražas: teorija ir praktika*, 3.
- Wilderspin, M., Vysoka, L. (2020). The 2019 Hague Judgments Convention through European lenses. *Nederlands Internationaal Privaatrecht (NIPR)*, 1, 34–49 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.nipr-online.eu/pdf/2020-138.pdf> [žiūrėta 2023 m. sausio 23 d.].

Teismų praktika

- Opinion of the Court (Full Court). Competence of the Community to conclude the new Lugano Convention on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters.* [CJEU], No. 1/03, [07.02.2006]. ECLI:EU:C:2006:81
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2059-968/2021.

Kiti šaltiniai

- Adams, S. (2022). Hague Judgments Convention 2019 to enter into force. *Global Litigation News* (bakermckenzie.com) [blog] 20 September [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://globallitigationnews.bakermckenzie.com/2022/09/20/hague-judgments-convention-2019-to-enter-into-force/> [žiūrėta 2023 m. sausio 22 d.].
- Attenborough, E.; Balmain, Ch.; Tripathi, S. (2021). Dispute Resolution Post-Brexit Transition Period. *White & Case LLP Brexit Alert*, 6 January [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.whitecase.com/publications/alert/dispute-resolution-post-brexit-transition-period> [žiūrėta 2022 m. rugsėjo 25 d.].
- Bartlett, A.; Radom, M. (2023). Choice of courts: Are asymmetric jurisdiction clauses still a good idea post-Brexit? *Osborne Clarke* [blog] 10 March [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.osborneclarke.com/insights/choice-courts-are-asymmetric-jurisdiction-clauses-still-good-idea-post-brexit> [žiūrėta 2023 m. kovo 12 d.].
- Bert, P. (2021). Federal Supreme Court: First Post-Brexit Decision on Procedural Issue. *Dispute Resolution Germany* [blog] 31 March [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.disputeresolutiongermany.com/2021/03/federal-supreme-court-first-post-brexit-decision-on-procedural-issue/> [žiūrėta 2023 m. kovo 12 d.].
- Brunsdon, J. *et al.* (2020). Britain risks losing access to valuable European legal pact. *FT.com Brexit*, 27 April [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.ft.com/content/d3cf6d9f-2e2d-4af9-a550-91e476723ea2> [žiūrėta 2021 m. sausio 9 d.].
- Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: Assessment on the application of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to accede to the 2007 Lugano Convention (2021) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/1_en_act_en.pdf [žiūrėta 2022 m. rugsėjo 25 d.].

- Cummins, E. (2022). Improving the UK-EU Relationship. European & International Analysts Group [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.eiag.org.uk/wp-content/uploads/2022/06/improving-uk-eu-relationship.pdf> [žiūrėta 2022 m. spalio 23 d.].
- European Commission Proposal for a Council Decision on the accession by the European Union to the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in Civil or Commercial Matters (2021) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/proposal_eu_accession_judgments_convention_and_annex_en.pdf [žiūrėta 2022 m. rugsėjo 25 d.].
- Eversheds Sutherland (2020). Over to EU: ISDA publishes template amendment to convert legacy English law governed agreements to French or Irish law. [blog] 16 March [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://www.eversheds-sutherland.com/global/en/what/articles/index.page?ArticleID=en/Financial_services/isda-publishes-amendment_130320 [žiūrėta 2023 m. kovo 5 d.].
- Fieldfisher (2022). Brexit and Lugano – Where Are We Now? Insight, 17 February [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.fieldfisher.com/en/insights/brexit-and-lugano---where-are-we-now> [žiūrėta 2022 m. spalio 9 d.].
- HCCH (2023). HCCH Conventions: Signatures, Ratifications, Approvals and Accessions [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://assets.hcch.net/docs/ccf77ba4-af95-4e9c-84a3-e94dc8a3c4ec.pdf> [žiūrėta 2023 m. sausio 22 d.].
- Herbert Smith (2021). Enforcement of Court Judgements in the UK, the EU and Turkey after Brexit & Enforcement Strategy, Legal Briefing, 17 August [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.herbertsmithfreehills.com/latest-thinking/enforcement-of-court-judgments-in-the-uk-the-eu-and-turkey-after-brexit-enforcement> [žiūrėta 2022 m. spalio 9 d.].
- Lehmann, M. (2021). Further Brexit Troubles: German Courts Force British Claimants to Provide Security for Costs, EAPIL, [blog] 29 April [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://eapil.org/2021/04/29/further-brexit-troubles-german-courts-force-british-claimants-to-provide-security-for-costs/> [žiūrėta 2023 m. kovo 12 d.].
- Metz, M. (2023). Foreign Claimants' Security For Costs Under German Law: A Hurdle On The Way To Justice - Trials & Appeals & Compensation. mondaq.com, [blog] 17 January [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.mondaq.com/germany/trials-amp-appeals-amp-compensation/1269594/foreign-claimants-security-for-costs-under-german-law-a-hurdle-on-the-way-to-justice> [žiūrėta 2023 m. kovo 12 d.].
- European Parliamentary Research Service (EPRS). The United Kingdom's possible re-joining of the 2007 Lugano Convention. Briefing, November 2021 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698797/EPRS_BRI\(2021\)698797_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698797/EPRS_BRI(2021)698797_EN.pdf) [žiūrėta 2021 m. rugsėjo 25 d.].
- Note Verbale. Communication from the European Commission representing the European Union to the Swiss Federal Council as the Depository of the 2007 Lugano Convention (2021) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.eda.admin.ch/dam/eda/fr/documents/aussenpolitik/voelkerrecht/autres-conventions/Lugano2/20210701-LUG-ann-EU.pdf> [žiūrėta 2022 m. rugsėjo 25 d.].
- Portland (2021). Commercial Courts Report 2021 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://portland-communications.com/publications/commercial-courts-report-2021/> [žiūrėta 2023 m. sausio 7 d.].
- Portland (2022). Commercial Courts Report 2022 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://portland-communications.com/publications/commercial-courts-report-2022/> [žiūrėta 2023 m. sausio 7 d.].
- Raulus, H. (2022). EU-UK Relationship on the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters. ICLG.com, [blog] 10 February [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://iclg.com/practice-areas/litigation-and-dispute-resolution-laws-and-regulations/2-eu-uk-relationship-on-the-recognition-and-enforcement-of-judgments-in-civil-and-commercial-matters> [žiūrėta 2022 m. spalio 2 d.].
- Schutze, R. A. (2022). Security for costs for UK plaintiffs in German civil proceedings after the Brexit? (abstract) *IPRax-Issue*, 5 (September 2022) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.iprax.de/en/contents/earlier-issues/2022-Issue-05.php> [žiūrėta 2023 m. kovo 12 d.].
- Simmons & Simmons (2021). Post Brexit cross-border disputes – what next? Insights, [blog] 7 July [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.simmons-simmons.com/en/publications/ckocm3d7k13pg0967fsvqb1y7/post-brexit-cross-border-disputes-what-next-> [žiūrėta 2022 m. spalio 23 d.].
- Stephenson Harwood (2021). Asymmetric jurisdiction clauses & the Hague Choice of Court Convention: time to shape up? (*Etihad Airways v Flöther*). (shlegal.com) [blog] 20 April [interaktyvus]. Prieiga per internetą: [https://www.shlegal.com/news/asymmetric-jurisdiction-clauses-the-hague-choice-of-court-convention-time-to-shape-up-\(etihad-airways-v-fl%C3%B6ther\)](https://www.shlegal.com/news/asymmetric-jurisdiction-clauses-the-hague-choice-of-court-convention-time-to-shape-up-(etihad-airways-v-fl%C3%B6ther)) [žiūrėta 2023 m. kovo 12 d.].
- The Law Society (2021). Enforcement of foreign judgments after Brexit. Guide, [blog] 13 January [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.lawsociety.org.uk/topics/brexit/enforcement-of-foreign-judgments-after-brexit> [žiūrėta 2022 m. spalio 23 d.].

White&Case (2021). 2021 International Arbitration Survey: Adapting arbitration to a changing world. (whitecase.com) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.whitecase.com/sites/default/files/2021-06/qmul-international-arbitration-survey-2021-web-single-final-v2.pdf> [žiūrėta 2023 m. kovo 12 d.].

Impact of Brexit on International Litigation

Sebastjan Okinčič

(Vilnius University (Lithuania))

S u m m a r y

The paper investigates the following international private law instruments, all in the context of Brexit: 2007 Lugano Convention on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, the 2005 Hague Convention on Choice of Court Agreements, and the 2019 Hague Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in Civil or Commercial Matters. The article discusses the EU's arguments in relation to its refusal to allow the United Kingdom to join the aforementioned 2007 Lugano Convention, along with the varying perspectives on the moment when the said 2005 Hague Convention begins to apply to the United Kingdom.

„Brexito“ įtaka tarptautiniam bylinėjimuisi

Sebastjan Okinčič

(Vilniaus universitetas (Lietuva))

S a n t r a u k a

Straipsnyje analizuojamas kelių reikšmingų tarptautinės privatinės teisės instrumentų aktualumas „Brexito“ kontekste: 2007 m. Lugano konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, 2005 m. Hagos konvencijos dėl susitarimų dėl teisingumo bei 2019 m. Hagos konvencijos dėl užsienio teismų sprendimų civilinėse ar komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo. Darbe atskleidžiami Europos Sąjungos argumentai dėl nepritarimo Jungtinės Karalystės prisijungimui prie 2007 m. Lugano konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose ar diskusija dėl 2005 m. Hagos konvencijos dėl susitarimų dėl teisingumo įsigaliojimo Jungtinei Karalystei momento.

Sebastjan Okinčič yra Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Privatinės teisės katedros doktorantas. Jo pagrindiniai moksliniai interesai ir tyrimų sritys – tarptautinė komercinė teisė, teisės filosofija ir įmonių finansų teisė.

Sebastjan Okinčič is a PhD candidate at the Private Law Department of Vilnius University Faculty of Law. His primary scientific interests and research areas include international commercial law, philosophy of law, and corporate finance law.